

Воінава А.М.

кандидат філалагічных навук, дацэнт
загадчык кафедры беларускай мовы

Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны
Рэспубліка Беларусь

ІНАВАЦЫЙНЫЯ МЕТАДЫ ПРЫ ВЫВУЧЭННІ КУРСА «СТЫЛІСТЫКА І КУЛЬТУРА БЕЛАРУСКАГА МАЎЛЕННЯ»

У апошні час фарміруюцца павышаныя патрабаванні на інавацыі – новыя веды і арыгінальныя тэхналагічныя рашэнні. Веды, уменні і навыкі пераўтварыліся амаль у адзіную крыніцу канкурэнтнай перавагі. Зараз усе добра ўсведамляюць, што будучае за кампетэнцыямі – уменнямі пошуку, аналізу і сінтэзу інфармацыі, работы ў камандзе. Ад сучаснага спецыяліста патрабуецца таксама крэатыўнасць, уменне выходзіць за рамкі, крытычнае мысленне, бачанне канчатковага выніку [2].

Асноўным элементам любой інавацыйнай сістэмы выступаюць людзі, якія валодаюць якасцямі, неабходнымі для стварэння, распаўсюджвання і засваення новага. Гэтыя якасці могуць быць сфарміраваны ў поўнай меры толькі ў сферы адукацыі. Адным з метадаў сучаснай адукацыі з'яўляецца кластарны, які дае доступ да ведаў, якія ўжо маюцца, дапамагае далучаць навучэнцаў да мысленчага працэсу, фарміруе новыя ўяўленні па вызначанай тэме, развівае варыянтнасць мыслення, садзейнічае ўстанаўленню ўсебаковых сувязей.

Адной з базавых лінгвістычных дысцыплін з'яўляецца «Стылістыка і культура беларускага маўлення», у якім асаблівая ўвага надаецца праблемам культуры маўлення, у паняцце якой часта ўключаецца таксама і ступень валодання выразнымі, экспрэсіўнымі сродкамі мовы, што з'яўляецца кампетэнцыяй стылістыкі. Актуальнасць узнятай праблемы вызначаецца неабходнасцю арганізацыі такой працы, якая патрабавала б вывучэння моўных адзінак розных узроўняў на матэрыяле тэкстаў шляхам выяўлення ў іх месца і ролі сродкаў мовы ў маўленні, прадугледжвала дасканалае авалоданне студэнтамі нормаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы і выкарыстаннем яе з улікам абстаноўкі, зместу і мэт выказвання.

«Стылістыка і культура беларускага маўлення» – гэта тэарэтычная і практычная дысцыпліна, якая абагульняе дасягненні і вывады граматыкі, лексікалогіі, сямасіялогіі і іншых раздзелаў мовазнаўства з мэтай жывога, апэратыўнага ўздзеяння на моўную практыку. Вывучэнне курса

прадугледжана стандартам і вучэбным планам падрыхтоўкі спецыялістаў па спецыяльнасці «Беларуская філалогія».

Калі вивучэнне тэарэтычных звестак праблем не выклікае, практычная частка – уменне будаваць фразу і правільна карыстацца ўсімі сродкамі мовы, знаходзіць заганы ў выказванні – заўсёды выклікае цяжкасці ў студэнтаў. Тут на дапамогу можа прыйсці сторытэлінг. Storytelling – нефармальны метады навучання, які ўяўляе сабой аповяд гісторый. Пад гісторыяй разумеецца любое сюжэтна звязанае апавяданне. Гісторыя – гэта носьбіт і перадатчык ведаў. Метады быў вынайдзены і паспяхова апрабаваны на асабістым вопыце Дэвіда Армстронга, кіраўніка міжнароднай кампаніі. Распрацоўваючы свой метады, аўтар ўлічыў вядомы псіхалагічны фактар: гісторыі больш выразныя, займальныя, цікавыя і лягчэй асацыіруюцца з асабістым вопытам, чым правілы або дырэктывы. Яны лепш запамінаюцца, ім надаюць больш значэння, і іх уплыў на паводзіны людзей аказваецца мацней. Важна не толькі раскаваць гісторыі, а і сачыць за сваім маўленнем, правіламі пабудовы тэксту і асобных фраз, за лексічным запасам студэнта.

Асновай добрага ведання мовы з'яўляецца авалоданне ўсімі яе нормамаі, а таксама ўменне выкарыстоўваць разнастайныя сродкі ў адпаведнасці з мэтамаі і зместам маўлення. Таму асноўная ўвага пры пабудове вуснага тэксту павінна быць скіравана на правільнасць маўлення, якая прадугледжвае захоўванне носьбітамаі мовы літаратурнай нормы, што забяспечвае адзінства моўных сродкаў і ўзаемаразуменне паміж гаворачымаі. У кампетэнцыю курса ўваходзіць шмат актуальных лінгвасацыялагічных і лінгвапсіхалагічных праблем такіх, як культура мовы і грамадства, сутнасць моўных норм, ступень распаўсюджвання той ці іншай моўнай з'явы ў моўнай практыцы народа, шляхі ўздзеяння на моўную практыку, моўная палітыка і інш. Усё гэта паспяхова вырашаецца пры мадэліраванні тэксту на любую тэму.

Тэарэтычныя звесткі і правілы, прыкладныя тэматыка выказванняў падаецца ў электронна-метадычных комплексах. Выкарыстанне такога сродку ў працэсе самастойнай падрыхтоўкі студэнтаў мяняе тыповую сітуацыю ў адукацыйнай сістэме, калі навучальная функцыя цалкам належала выкладчыку. На сучасным этапе пераходу да стандартаў новага пакалення, заснаваным на модульных тэхналогіях, пытанне аб якаснай арганізацыі самастойнай работы студэнтаў становіцца асабліва актуальным. Укараненне электронных вучэбна-метадычных комплексаў у працэс навучання стварае прынцыпова новыя педагагічныя інструменты, даючы тым самым і новыя магчымасці. Электронныя вучэбна-метадычныя комплексы даюць магчымасць студэнту самастойна найбольш гнутка маніпуляваць прапанаванай вучэбнай

інфармацыяй у адпаведнасці з іх індывідуальнымі здольнасцямі, пры гэтым частка навучальных функцый педагога пераходзіць на студэнта. Выкладчык толькі падтрымлівае студэнта, арыентуе ў патоках вучэбнай інфармацыі і дапамагае ў вырашэнні праблем, якія ўзнікаюць.

Такім чынам, змяняюцца функцыі педагога, і значна пашыраецца сектар самастойнай вучэбнай работы вучняў як неад'емнай часткі вучэбнага працэсу. Вядома, што самастойная навучальная работа эфектыўная толькі ў актыўна-дзейснай форме, таму неабходна ўкараненне метадык і падыходаў, якія развіваюць такія формы навучання і ўзмацняюць матывацыю навучэнцаў. Яшчэ адным наступствам пашырэння сектара самастойнай вучэбнай працы з'яўляецца неабходнасць бесперапыннага маніторынгу працэсу навучання. Інфарматызацыя грамадства звязана з пашырэннем сферы ўжывання інфармацыйных і камунікацыйных тэхналогій. У сувязі з гэтым актуальным з'яўляецца пытанне прымянення інфармацыйных і камунікацыйных тэхналогій у сістэме адукацыі на ўсіх яго ўзроўнях [1, с. 368].

Электроннае навучальнае выданне ўяўляе сабой асаблівым чынам структураваную інфармацыю па вучэбным курсе, якая забяспечвае рэалізацыю дыдактычных магчымасцяў ва ўсіх з'яўленнях дыдактычнага цыкла працэсу навучання: пастаноўку пазнавальнай задачы; прад'яўленне зместу вучэбнага матэрыялу; арганізацыю прымянення першасна атрыманых ведаў (арганізацыю дзейнасці па выкананні асобных заданняў, у выніку якой адбываецца фарміраванне навуковых ведаў); зваротную сувязь, кантроль дзейнасці навучэнцаў; арганізацыю падрыхтоўкі да далейшай вучэбнай дзейнасці (заданне арыенціраў для самаадукацыі, для чытання дадатковай літаратуры). Пры гэтым закончанае і поўнае электроннае навучальнае выданне, забяспечваючы бесперапыннасць і паўнату дыдактычнага цыкла працэсу навучання, дае тэарэтычны матэрыял, арганізуе трэніровачную вучэбную дзейнасць і кантроль ўзроўню ведаў, інфармацыйна-пошукавую дзейнасць.

Курс «Стылістыка і культура маўлення» займае важнае месца ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста-філолага, таму што фарміраванне нацыянальна свядомага спецыяліста немагчыма без высокай культуры мыслення. Усё гэта сведчыць аб вялікім пазнавальным і культурна-выхаваўчым значэнні курса ў сістэме філалагічных дысцыплін.

Структурна дадзены электронны вучэбна-метадычны комплекс змяшчае рабочую праграму навучальнага курса, лагічна структураваны тэарэтычны матэрыял па прадмеце, у якіх тлумачацца прыклады з падрабязным разглядам тыповых заганаў маўлення, метадычныя рэкамендацыі па вывучэнню тэарэтычнага курса дысцыпліны, метадычныя рэкамендацыі па правядзенні

практичних заняткаў, заданні і тэсты для самакантролю студэнтаў, пытанні да экзамена, неабходную нарматыўна-даведачную інфармацыю.

Змест вучэбнага матэрыялу змяшчае асноўныя тэмы курса. Матэрыял падзяляецца па тэмах, а таксама – паводле выдзеленых у кожнай тэме пытанняў. Практычны раздзел складаецца з тэматыкі і матэрыялаў практычных заняткаў, заданняў для самастойнай работы, пытанняў для праверачных кантрольных работ, тэм для вуснага выказвання і спрыяе замацаванню тэарэтычных звестак.

У матэрыялах практычных заняткаў указваюцца асноўныя пытанні адпаведнай тэмы курса. Больш дасканалому засваенню пытанняў курса будзе садзейнічаць выкананне студэнтамі разнастайных заданняў. Спіс літаратуры змяшчае асноўныя і дадатковыя навуковыя крыніцы вывучэння дысцыпліны, выданні айчынай і замежнай навуковай літаратурай, прысвечанай пытанням гісторыі беларускай і іншых славянскіх моў.

Такім чынам, прапанаваны комплекс па навучанні студэнта можа быць выкарыстаны ў якасці асновы для далейшага ўдасканалення вучэбнага працэсу па ўказанай дысцыпліне з мэтай павышэння прафесійнай кампетэнтнасці будучых спецыялістаў-філолагаў. ЭВМК у цэласным фармаце з'яўляецца сродкам кіравання і самакіравання, стымулявання і падтрымкі, кантролю і самакантролю разнастайных відаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў, а яго выкарыстанне ў адукацыйным працэсе дапамагае студэнтам стварыць цэласны малюнак вывучаемай дысцыпліны.

Літаратура

1. Татаринцев А.И. Электронный учебно-методический комплекс как компонент информационно-образовательной среды педагогического вуза // Теория и практика образования в современном мире: материалы Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). СПб. : Реноме, 2012. С. 367–370.

2. Шаров С. Компетентнісний підхід: переваги, структура та особливості // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2018. №4 (63). С. 150–155.